

9. b) második megoldás	
Ha a vizsgázó a függvénytáblázatban is megtalálható összefüggést használja – mely formula ismerete nem érettségi követelmény –, akkor a pontozás az alábbi:	
A szórásnégyzet egyenlő az adatok négyzetösszegének átlaga mínusz az átlaguk négyzete.	2 pont
Ezzel $\frac{x^2 + 3 \cdot 41^2 + 4 \cdot 42^2 + 43^2 + 44^2}{10} - \left(\frac{378 + x}{10} \right)^2 \leq 1$ adódik.	3 pont
Rendezve (100-zal szorzás után): $9x^2 - 756x + 15856 \leq 0$.	2 pont
Ebből a két gyök közötti tartomány a megoldás (kb.): $40,5 \leq x \leq 43,5$.	2 pont
Egész mm-ben megadva csak a 41, 42 és 43 lehetséges. Tehát a minőségellenőr a tizedik lemezen vagy 41, vagy 42, vagy 43 mm távolságot mért.	2 pont
Összesen:	11 pont

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2007. október 25.

MATEMATIKA

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS
MINISZTERIUM

Fontos tudnivalók

Formai előírások:

- 1. A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal kell javítani, és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelölni a hibákat, hiányokat stb.
- 2. A feladatok mellett található szürke téglalapok közül az elsőben a feladatra adható maximális pontszám van, a javító által adott pontszám a melllette levő téglalapba kerül.
- 3. Kifogástalan megoldás esetén elég a maximális pontszám beírása a megfelelő téglalapokba.
- 4. Hiányos/hibás megoldás esetén kérjük, hogy az egyes részpontszámokat is írja rá a dolgozatra.

Tartalmi kérések:

- 1. Egyes feladatoknál több megoldás pontozását is megadjuk. Amennyiben azoktól eltérő megoldás születik, keresse meg ezen megoldásoknak az útmutató egyes részleteivel egyenértékű részeit, és ennek alapján pontozzon.
- 2. A pontozási útmutató pontjait tovább bonthatók. Az adható pontszámok azonban csak egész pontok lehetnek.
- 3. Nyilvánvalóan helyes gondolatmenet és végeredmény esetén maximális pontszám adható akkor is, ha a leírás az útmutatóban szereplőnél kevésbé részletezett.
- 4. Ha a megoldásban számolási hiba, pontatlanság van, akkor csak arra a részre nem jár pont, ahol a tanuló a hibát elkövette. Ha a hibás részeredménnyel helyes gondolatmenet alapján tovább dolgozik, és a megoldandó probléma lényegében nem változik meg, akkor a következő részpontszámokat meg kell adni.
- 5. Elvi hibát követően egy gondolati egységen belül (ezeket az útmutatóban kettős vonal jelzi) a formálisan helyes matematikai lépésekre sem jár pont. Ha azonban a tanuló az elvi hibával kapott rossz eredménnyel, mint kiinduló adattal helyesen számol tovább a következő gondolati egységben vagy részkérdésben, akkor erre a részre kapja meg a maximális pontot, ha a megoldandó probléma lényegében nem változik meg.
- 6. Ha a megoldási útmutatóban zárójelben szerepel egy megjegyzés vagy mértékegység, akkor ennek hiánya esetén is teljes értékű a megoldás.
- 7. Egy feladatra adott többféle helyes megoldási próbálkozás közül a vizsgázó által megjelölt változat értékelhető.
- 8. A megoldásokért jutalompont (az adott feladatra vagy feladatrésze előírt maximális pontszámot meghaladó pont) nem adható.
- 9. Az olyan részszámításokért, részlépésekért nem jár pontlevonás, melyek hibásak, de amelyeket a feladat megoldásához a vizsgázó ténylegesen nem használt fel.
- 10. A vizsgafeladatsor II. részében kitűzött 5 feladat közül csak 4 feladat megoldása értékelhető. A vizsgázó az erre a célra szolgáló négyzetben – feltehetőleg – megjelölte annak a feladatnak a sorszámát, amelynek értékelése nem fog beszámítani az összpontszámába. Ennek megfelelően a megjelölt feladatra esetlegesen adott megoldást nem is kell javítani. Ha mégsem derül ki egyértelműen, hogy a vizsgázó melyik feladatot értékelését nem kéri, akkor automatikusan a kitűzött sorrend szerinti legutolsó feladat lesz az, amelyet nem kell értékelni.

9. b) első megoldás		
Legyen a tizedik mért távolság x (mm). Az átlag ennek hozzávételével a következőképpen alakul: $\frac{42 \cdot 9 + x}{10} = \frac{378 + x}{10} = 37,8 + 0,1x$	2 pont	
A szórásnégyzet a definíció szerint: $3 \cdot (3,2 - 0,1x)^2 + 4 \cdot (4,2 - 0,1x)^2 + (5,2 - 0,1x)^2 + (6,2 - 0,1x)^2 + (0,9x - 37,8)^2$ $= \frac{10}{10}$	2 pont	
Átalakítva: $0,9x^2 - 0,1x \cdot (19,2 + 33,6 + 10,4 + 12,4 + 18 \cdot 37,8)^2 +$ $+ \frac{3 \cdot 3,2^2 + 4 \cdot 4,2^2 + 5,2^2 + 6,2^2 + 37,8^2}{10} =$ $= 0,09x^2 - 7,56x - 159,56.$	2 pont	
A feltétel szerint a tíz távolság szórása nem nagyobb 1 mm-nél, azaz a szórásnégyzet sem nagyobb 1 mm ² -nél. Így $0,09x^2 - 7,56x + 159,56 \leq 1$, tehát megoldandó a $0,09x^2 - 7,56x + 158,56 \leq 0$ egyenlőtlenség.	1 pont	
A pozitív főgyűrűthető miatt a megoldás: $\frac{126 - 2\sqrt{5}}{3} \leq x \leq \frac{126 + 2\sqrt{5}}{3},$ kerekítve kb. $40,5 \leq x \leq 43,5.$	2 pont	
Egész milliméterben megadva csak a 41, a 42 és a 43 mm felel meg. Tehát a minőségellenőr a tizedik lemezen vagy 41, vagy 42, vagy 43 mm távolságot mért.	2 pont	A szöveges válaszáért 2 pont jár.
Összesen: 11 pont		
1) Ha a vizsgázó számítással (számológép segítségével) igazolja, hogy a 41, a 42 és a 43 mm is megoldása a feladatok (ezek az értékek megfelelnek tizedik méretnak), akkor 3 pontot kaphat. 2) Ha megmutatja, hogy a 40 mm és a 44 mm nem megoldás, akkor további 2 pontot kap. Ha indokolja is, hogy miért ezt az öt adatot helyettesítette be, akkor további 1 pontot kap. 3) További pontokat azonban már nem kaphat újabb konkrét adatok behelyettesítéséért, de ha hivatkozik rá, hogy a többi adat változatlanul hagyása mellett, egy adatnak, az átlagtól való eltéréseit növelve a szórás nő, akkor teljes pontszámot kap.		

9. a)		
A gyakorisági diagram szerint a következő távolságok fordulnak elő (mm-ben mérve): 41, 41, 41, 42, 42, 42, 42, 43, 43, 44.	2 pont	
Ebből az átlag: $\frac{3 \cdot 41 + 4 \cdot 42 + 43 + 44}{3 + 4 + 1 + 1} = \frac{378}{9} = 42$ tehát 42 mm.	1 pont	<i>Ez a 3 pont akkor is jár, ha az adatokat helyesen olvassa le a diagramról, és ezeket a számológépbe táplálva csupán közli az átlag és a szórás értékét, de nem hivatkozik ezek kiszámítási módjára.</i>
A szórásnégyzet: $\frac{3 \cdot 1^2 + 4 \cdot 0^2 + 1^2 + 2^2}{9} = \frac{8}{9} \text{ (mm}^2\text{)},$	1 pont	
tehát a szórás: $\sqrt{\frac{8}{9}} \approx 0,94 \text{ (mm)}.$	1 pont	
Összesen:		5 pont

I.

1. a) első megoldás		
Az $x \mapsto x^2$ ($x \in \mathbf{R}$) függvény grafikonjának megrajzolása.	1 pont	
Az $x \mapsto x - 6 $ ($x \in \mathbf{R}$) függvény grafikonjának megrajzolása.	2 pont	
A két grafikon közös pontjai első koordinátáinak leolvashatása: -3 és 2 .	1 pont	
Ellenőrzés behelyettesítéssel.	1 pont	
Összesen:	5 pont	
1. a) második megoldás		
1. eset: $x^2 + x - 6 = 0$ és $x < 6$,	1 pont	
ennek valós gyökei 2 és -3 .	1 pont	
Ezek megoldásai az eredeti egyenletnek.	1 pont	
2. eset: $x^2 - x + 6 = 0$ és $x \geq 6$,	1 pont	
ennek nincs valós megoldása.	1 pont	
Összesen:	5 pont	

1. b)		
$x > 0$ és $y > 1$ a logaritmus értelmezése miatt.	1 pont	<i>Ezt az 1 pontot akkor is megkapja a vizsgázó, ha nem állapítja meg az értelmezési tartományt, de ellenőrzéssel kizárja a hamis gyököket.</i>
A logaritmus azonosságait használva: $\lg(x + y) = \lg x^2$ $\lg x = \lg 2(y - 1)$	2 pont	
A lg függvény kölcsönösen egyértelmű (vagy szigorúan monoton): $\begin{cases} x + y = x^2 \\ x = 2y - 2 \end{cases}$	1 pont	
A második egyenletből kifejezett x -et az elsőbe helyettesítve a $4y^2 - 11y + 6 = 0$ másodfokú egyenlethez jutunk.	1 pont	
Ennek valós gyökei 2 és $0,75$.	1 pont	
Az $1 < y$ miatt $0,75$ nem eleme az értelmezési tartománynak,	1 pont	
ezért csak $y = 2$ és így $x = 2$ lehetséges. A $(2; 2)$ számpár megoldása a feladatnak.	1 pont	
Összesen:	9 pont	
<i>Az x-re egyváltozós egyenlet $2x^2 - 3x - 2 = 0$, ennek megoldásai: $-\frac{1}{2}$, illetve 2.</i>		

[illegible]

8. b) második megoldás		
A telitalálatos szelvény tippje: ABC. Megszámoljuk, hány olyan szelvény van az összes között, amelyen egyetlen találat sincs, majd ezek számát levonjuk az összes szelvény számából.	1 pont	<i>Az „összes – kedvezőtlen” ötletért jár a pont. Ha a gondolat csak a számításban jelenik meg, akkor is jár a pont.</i>
1. eset: Az első három helyezett neve szerepel a fogadószelvényen, de egyik sem a megfelelő helyen. Két ilyen eset van: CAB vagy BCA tipp van a szelvényen.	2 pont	
2. eset: Az első három helyezett neve közül pontosan kettő van a fogadószelvényen, de ezek rossz helyen. Ha pl. A és B neve szerepel, akkor az összes nulla találatos tipp XAB vagy BAX vagy BAX típusú, ahol X helyére a D, E, F közül bármelyik név kerülhet. Ilyen szelvényből 9 darab van. Ugyancsak 9 szelvényen az A és C, és másik 9 szelvényen a B és C neve szerepel, de rossz helyen. Összesen tehát $3 \cdot 9 = 27$ olyan szelvény van, amelyen az első három helyezett neve közül pontosan kettő szerepel a fogadószelvényen, de ezek rossz helyen.	2 pont	
3. eset: Az első három helyezett neve közül pontosan egy szerepel a fogadószelvényen, de ez rossz helyen. Ha ez az egy név pl. az A, akkor az XAY és az XYA típusokat tartalmazó szelvényeken nincs egyetlen találat sem. Mivel $X \in \{D; E; F\}$ és $Y \in \{D; E; F\}$, így mindkét fajtából $3 \cdot 2 = 6$ darab, a két fajtából összesen tehát 12 darab, találat nélküli szelvény van. Az előbbi okoskodást B-re és C-re megismételve kapjuk, hogy összesen $3 \cdot 12 = 36$ olyan szelvény van, amelyen az első három helyezett neve közül pontosan egy szerepel a fogadószelvényen, de ez rossz helyen.	2 pont	
4. eset: Az A, B, C nevek egyike sem szerepel a szelvényen. Ekkor a D, E, F nevek találatok rajta valamilyen sorrendben. Ilyen szelvény összesen 6 darab van. A találat nélküli szelvények száma: $2 + 27 + 36 + 6 = 71$, tehát a legalább egytalálatos szelvényből $120 - 71 = 49$ darab lett.	2 pont	
Összesen:		13 pont

Az alábbi táblázat áttekintést ad a kérttalálatos szelvényekről.

I. (A)	II. (B)	III. (C)	szelvények száma (db)
A	B	$X \in \{D; E; F\}$	3
A	X	$X \in \{D; E; F\}$	3
X	B	$X \in \{D; E; F\}$	3

Az alábbi táblázat áttekintést ad az egytalálatos szelvényekről.

I. (A)	II. (B)	III. (C)	szelvények száma (db)
A	C	$X \in \{B; D; E; F\}$	4
A	X	$X \in \{D; E; F\}$, majd $Y \notin \{A; C; X\}$	$3 \cdot 3 = 9$
C	B	$X \in \{A; D; E; F\}$	4
X	B	$X \in \{D; E; F\}$, majd $Y \notin \{B; C; X\}$	$3 \cdot 3 = 9$
B	X	$X \in \{A; D; E; F\}$	4
X	Y	$X \in \{B; C; X\}$	$3 \cdot 3 = 9$

3. b)		
A megadott árfolyamon 1 000 000 Ft-ért $\frac{1\,000\,000}{252} = 3968,25$ eurót kap.	1 pont	
Ez az összeg hat hónap alatt, havi tőkésítés mellett hatszor kamatozik, tehát: $1,0025^6 (\approx 1,015\,094)$ - szeresére növekszik.	2 pont	
Hat hónap múlva $3968,25 \cdot 1,015\,094 \approx 4028,15$ eurója lenne.	1 pont	
Összesen:	4 pont	
3. c)		
Legyen 1 euró a nyáron x Ft. Ha jobban jár, az azt jelenti, hogy $4028,15 \cdot x > 1\,051\,872$,	2 pont	$Ha \geq$ jelet ír, akkor is jár a 2 pont.
amiből $x > 261,13$.	1 pont	
Ebből az árfolyamarány: $261,13/252=1,03623$, tehát legalább kb. 3,63%-kal kellene nőnie a forint/euró árfolyamnak.	2 pont	3,62 % esetén 1 pont. $Ha \cdot x > 261$ Ft-tal számol, akkor is csak 1 pont.
Összesen:	5 pont	
4. a)		
A kockák különbözők, tehát az összes lehetséges eset 6^6 .	2 pont	
Ha mindegyikkel más számot dobunk, akkor a hat különböző szám $6!$ -féleképpen fordulhat elő.	2 pont	
Innen a klasszikus formula szerint a valószínűség $\frac{6!}{6^6} (= 0,0154)$.	1 pont	
Összesen:	5 pont	

4. b)		
A hat szám összege legalább 34, az azt jelenti, hogy 34 vagy 35 vagy 36.	1 pont	
Tehát a következő esetek lehetnek: 1) $36=6+6+6+6+6$; 2) $35=6+6+6+6+5$; 3) $34=6+6+6+6+4$; 4) $34=6+6+6+5+5$.	2 pont	Három jó eset megtalálása 1 pont. Ha kevesebb esetet talál meg, akkor 0 pontot kap.
Összeszámoljuk, hogy az egyes esetek hányféleképpen fordulhatnak elő: 1) 1-féleképpen,	1 pont	
2) 6-féleképpen (bármelyiken lehet az 5), 3) 6-féleképpen (bármelyiken lehet a 4),	1 pont	Ez az 1 pont akkor is jár, ha a 2) és a 3) eset közül az egyiket korábban kifejejtette a vizsgázó, és ezért pontot veszített, de az általa itt megadott egyetlen esetben jól állapítja meg, hogy az 6 különböző módon következhet be.
4) $\binom{6}{2} (=15)$ -féleképpen.	2 pont	
A kedvező esetek száma összesen: $1+6+6+15=28$.	1 pont	
A keresett valószínűség: $\frac{28}{6^6} (\approx 0,0006)$.	1 pont	
Összesen:		9 pont

8. a)		
(Mivel bárki végezhet bármelyik dobogós helyen, ezért az első 6, a második 5, a harmadik helyezett 4-féle lehet.) azaz $6 \cdot 5 \cdot 4 = 120$ -féle dobogós sorrend lehetséges, tehát ennyi szelvényt kell kitölteni.	3 pont	A zárójelben levő szöveg nélkül is 3 pont.
Összesen:		3 pont
8. b) első megoldás		
A telitalálatos szelvény tippje: ABC . Egyetlen szelvényen lett három találat.	1 pont	
A pontosan 2 találatot elérő szelvények tippje ABX , AXC vagy XBC alakú, ahol $X \in \{D; E; F\}$. Tehát 9 szelvényen lett pontosan két találat. Az egytalálatos szelvények számát keressük. Az első három helyezett bármelyikét eltalálhatta a fogadó, így először tegyük fel, hogy éppen az 1. helyezett (A) találta el, de nem találta el sem a 2. helyeztetet, sem a 3. helyeztetet. Ez két lényegesen különböző módon valósulhatott meg. 1. eset: A második helyeztetre adott tipp a C versenyző. A szelvényen szereplő tipp ACX alakú, ahol $X \in \{B; D; E; F\}$. Ez négy lehetőség, azaz 4 ilyen egytalálatos szelvény lett. 2. eset: A második helyeztetre adott tipp nem a C versenyző (de nem is a B versenyző). A szelvényen szereplő tipp AXY alakú, ahol $X \in \{D; E; F\}$. Az X helyére beírandó név megválasztása után az Y helyére három név bármelyike választható, mert csak három név nem írható oda: az A, a C, továbbá az X helyére választott név. Ezért $3 \cdot 3 = 9$ ilyen egytalálatos szelvény lett. Tehát összesen $4 + 9 = 13$ darab olyan egytalálatos szelvény lett, ahol csak az első helyeztetet (A) találta el a fogadó. Hasonlóan okoskodva: 13 olyan szelvény lett, amelyen csak a második helyeztetet (B) találta el és 13 olyan szelvény, amelyen csak a harmadik helyeztetet (C). Tehát összesen $3 \cdot 13 = 39$ egytalálatos szelvénye lett a fogadónak. A legalább egytalálatos szelvények száma tehát: $1 + 9 + 39 = 49$.	3 pont	<i>Ha a két esetet nem választja szét, és így 12 esettel számol, összesen 3 pontot kap.</i>
Összesen:		13 pont

5. b) második megoldás		
A szokásos jelöléseket használva $\gamma = 120^\circ - \beta$.	1 pont	
Szinusztételt felírva: $\frac{\sin(120^\circ - \beta)}{\sin \beta} = 3$.	2 pont	
Ebből: $\sin 120^\circ \cos \beta - \cos 120^\circ \sin \beta = 3 \sin \beta$.	2 pont	
$\beta = 90^\circ$ nem megoldás, tehát $\cos \beta \neq 0$.	2 pont	
$\cos \beta$ -val osztva, majd 2-vel szorozva: $\sqrt{3} + \operatorname{tg} \beta = 6 \operatorname{tg} \beta$.	2 pont	
$\operatorname{tg} \beta = \frac{\sqrt{3}}{5} \approx 0,3464$, amiből $\beta \approx 19,1^\circ$.	2 pont	
A háromszög harmadik szöge kb. $100,9^\circ$.	1 pont	
Összesen:	12 pont	
6. a)		
A $-4x(x^2 - 48) = 0$ egyenlet $] -1; 6[$ intervallumba eső egyetlen megoldása a 0;	2 pont	
f deriváltfüggvényének hozzárendelési szabálya: $f'(x) = -12x^2 + 192$.	1 pont	
A deriváltfüggvény $] -1; 6[$ intervallumba eső egyetlen zérushelye a 4;	1 pont	
itt a derivált előjelet vált, mégpedig pozitívból negatívba megy át.	1 pont	
Az f függvény tehát monoton növekedő a $] -1; 4[$ intervallumon, és monoton csökkenő a $[4; 6[$ intervallumon.	2 pont	
Összesen:	7 pont	
<i>Ha a vizsgázó nem veszi figyelembe f értelmezési tartományát, és ezért más számhalmazon (pl. $\mathbf{R}$-en) végez vizsgálatot, akkor legfeljebb 5 pontot kaphat.</i>		

6. b)		
A $] 0; c[$ intervallumon $f(x) \geq 0$,	1 pont	<i>Ezt a gondolatot ábra is helyettesítheti.</i>
ezért a $\int_0^c (-4x^3 + 192x) dx = 704$ egyenletet kell megoldani a $] 0; 6[$ intervallumon.	2 pont	
$\int_0^c (-4x^3 + 192x) dx = \left[-x^4 + 96x^2 \right]_0^c$	1 pont	<i>Bármelyik függvény megadásáért jár a pont.</i>
$\left[-x^4 + 96x^2 \right]_0^c = -c^4 + 96c^2$	1 pont	
$-c^4 + 96c^2 = 704$ $c^4 - 96c^2 + 704 = 0$	1 pont	
Megoldóképlettel: $c^2 = 8$ vagy $c^2 = 88$.	2 pont	
Az értelmezési tartományban az egyetlen pozitív megoldás: $c = \sqrt{8}$.	1 pont	
Összesen:	9 pont	
7. a)		
A közelítő henger alak körének sugara: $\frac{1}{2} \cdot \frac{12 + 8}{2} = 5$ (cm), térfogata $25 \cdot \pi \cdot 200 = 5000\pi$ (cm ³) (ami kb. 15 708 cm ³).	1 pont	
A csónakakúp elméletileg pontos térfogata: $\frac{200\pi}{3} (6^2 + 6 \cdot 4 + 4^2) = \frac{15200\pi}{3}$ (cm ³) ($\approx 15\,917$ cm ³).	1 pont	
A közelítő érték $\frac{200\pi}{3} \approx 209$ cm ³ -rel kisebb, tehát a pontos értéktől $\frac{200}{152} \approx 1,3\%$ -kal tér el.	1 pont	
Összesen:	3 pont	